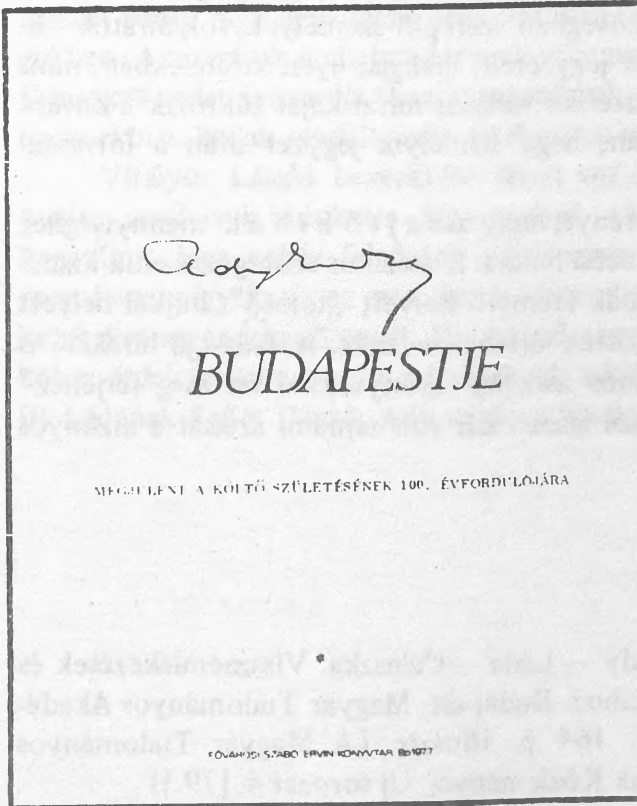

KÖNYVTÁRI KIADVÁNYOK AZ ADY-ÉVFORDULÓRA

(2. rész)

Ady Endre Budapestje. Megjelent a költő születésének 100. évfordulójára. (Összeáll.: Faragó Éva és dr. Ruzicska Mária. A Budapest Gyűjtemény kiadványa.) Budapest, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1977. 278 p. 32 t. (A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Tanulmányok Új Sorozat 66/89. szám.)

Sokféle táj játszott jelentős szerepet Ady életében – de az a táj, ahol felnőtt éveiben a legtöbb időt töltötte, s amellyel írásaiban a legtöbbet foglalkozott – mégis csak Budapest. Ezt a tényt dokumentálja az Ady-évfordulónak szentelt kiadványában a FSzEK, mint a fővárosunkra vonatkozó helyismereti-művelődéstörténeti munka hivatott gazdája.

A kiadvány Ady írásait tartalmazza; összesen 175 versét, novelláját, újságcikkét, levelét (illetve ezek részleteit) csoportosították az összeállítók 10 témakörbe. Ilyen hatalmas és heterogén anyagból nem volt könnyű a válogatás, de igen jól sikerült; jellemzőek, találóak a válogatás szempontjai, s a szemelvények (egy-kettő kivételével) erőltetés nélkül illeszkednek be az adott témakörbe. Így együttvéve valóban meglepő erővel mutatják be, mi mindent látott és írt meg Ady a maga korának Budapestjéről.

A szemelvények első, legterjedelmesebb csoportja Budapestet mint Ady magánéletének közegét-környezetét mutatja be, ide költözésétől végleges otthonra találásáig. A többi szemelvénycsoport témája: a vidék és Budapest viszonya; a nagyvárosi fejlődés tandíját sok nehézséggel, kudarccal fizető város; a budapestiek különféle típusai (proletárok, kallódó parasztok és lecsúszott dzsentrik, értelmiségiek és művészek, kis- és nagypolgárok mágnások színes galériája); klerikalizmus és frázishazafiság a közéletben; a parlament, amely oly távol áll hivatásának betöltésétől; „furcsa esetek” a város minden-

napjaiból; szórakozás, szerencsejáték; a város kulturális élete és a kultúra pótszerei (színházak, könyvek, kiállítások, orfeumok); „Kié legyen Budapest” – az öntudatosodó nép, a szervezkedő munkásság.

Az előszó (megszívlelendő példa minden „alkalmi” kiadvány szerkesztői számára) tökéletesen tömör és tárgyyszerű. Mindenféle pátoz nélkül, a jubileum méltatását stb. mellőzve foglalja össze és jellemzi Ady egyéni életének azt a szakaszát, amely Budapesthez kapcsolódik.

Korabeli fényképek (személyekről, épületekről, kiadványokról) reprodukciói is segítenek közelebb hozni az olvasóhoz Ady Budapestjét.

A jegyzetek szűkszavúak, a lényegre szorítkoznak, a legtájékozatlanabb olvasót is hozzásegítik az eligazodáshoz a szövegben szereplő személyek, folyóiratok stb. között. Egy-két helyen bicsaklik csak meg a jegyzetelő hangja, ilyen kitételekben, mint hogy Erdős Renée művei „a nagypolgári esztétika vallásos misztikáját tükrözik”. Zavaró és ilyen népszerű kiadványban indokolatlan, hogy némelyik jegyzet után a forrásául szolgáló művet is megjelölik.

Nem hallgathatjuk el azt a sajnálatos tényt, hogy a sajtóhibák mennyiségileg is, minőségileg is jóval túllépik a szokásos tűrési határt. Klasszikus szövegek x-edik kiadásában különösen bántóan hatnak a sajtóhibák (temető helyett „temtő”, bujkál helyett „bukál” stb.). Ráadásul bőven akadnak közöttük értelemzavaróak is: Ady „jó híreket” is szerzett Budapesten (jó híveket h.); a bűnös asszony „könyvekkel tér meg férjéhez” (könnyekkel h.). – Ilyen értékes kiadványtól igazán kár volt sajnálni azokat a bizonyos utolsó simításokat.

VITÁLYOS László: Ady – Léda – Csinszka. Visszaemlékezések és levelek a költő életrajzához. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, 1977. 164 p. Illusztr. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei. Új sorozat 4. [79.])

Ez az összeállítás nem „könyvtári” kiadvány a szó megszorító értelmében; még annyi „helyi” vonatkozása sincs, hogy az MTA Könyvtárának kéziratárából való anyagot közölne. Hézagpótló irodalomtörténeti forráskiadvány ez a mű, egyik terméke az MTA Könyvtárában folyó tudományos munkának. Megjelenése voltaképpen csak az irodalomtörténet művelőire és nem a könyvtári szakmára tartozna, ha tárgyköre – az Ady-dokumentumok, sőt a velük kapcsolatos filológiai kérdések is – nem vonzanák már jó fél évszázada az irodalomkedvelő olvasók széles köreinek az érdeklődését is.

Léda és Csinszka eddig kiadatlan, Adyra vonatkozó visszaemlékezései állnak a kiadvány középpontjában (mindkettő az OSzK kéziratárában található). Egyik írás sem tár fel Adyról eddigi ismereteinkhez képest lényeges újat, de hozzájárulnak életrajza kisebb-nagyobb részleteinek tisztázásához. S természetesen igen sokat mondanak az írójukról.

L é d a feljegyzései alig tesznek ki 1/3 nyomtatott ívet; az 1903–1911 közötti időszakból idézik fel Adyval való kapcsolatának emlékeit. A 20-as években készült kézirat befejezetlenül szakad meg a ránk maradt utolsó lappal.

C s i n s z k a könyvet szeretett volna írni Adyról. Valószínűleg ehhez készült az a 2 ívet megközelítő terjedelmű vázlat, amely Adyval való levelezésének megindulásától Ady haláláig ad képet kapcsolatuk történetéről, (hol összefüggő mondatokban, hol csak emlékeztetőül odavetett nevek, megjegyzések formájában). A végén ízelítőt ad abból is („Babonás hajlam és babona Adyban” és „Ady bűnbánó gyöngédségei” címmel), hogy írója Ady egyéniségének a rajzához is igyekezett összeszedgetni a jellemző apró emlékeket.

Függelékül Léda 6 és Csinszka 14, Adynak írott l e v e l é t tartalmazza a kiadvány. Ezeket eddig vagy egyáltalán nem publikálták, vagy csak kihagyásokkal, nem teljes szövegükben. A hozzájuk mellékelt jegyzék valamennyi, jelenlegi ismert, Adynak szóló Léda- és Csinszka-levelet felsorolja (kezdő szavaikkal, dátumukkal), azokat is, amelyek egyelőre – egykori birtokosuk rendelkezése értelmében még nem publikálhatók.

Vitályos László bevezetése fényt vet a dokumentumok keletkezésének körülményeire, megírásuk indokaira. Jegyzeteivel – kivált Csinszka adatokkal zsúfolt emlékezései kapcsán – igen nehéz feladatot oldott meg. Nemcsak a neveket, célzásokat magyarázza meg, hanem igyekszik az események időrendjébe visszahelyezni az ide-oda csapongó emlékezéseket az emlékező egyéb állításaival vagy más források vallomásaival. – A jegyzetek külön érdekessége azoknak a leveleknek a közlése, amelyeket Ady és Léda szakítása után írt Lédának Szűcs Dezső, Ady egykori barátja, akkor már ellensége és ádáz becsmérője.

KÖVENDI Dénes

LENIN MÜNCHENI TARTÓZKODÁSA (1900–1902) folyamán is sokat járt könyvtárba; ezt eddig is tudtuk, többek között a leveleiből. Könyvtárlátogatásainak első „hivatalos” nyomára azonban csak most bukkantak rá: 1901. május 25-én írta be akkori álnevét – dr. Jourdan V. Jourdanoff író – az akkori Hof- und Staatsbibliothek folyóiratolvasójának nyilvántartó könyvébe.

(Bibliotheksforum Bayern, 1977. 2. no.)